

เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ศาสตร์พระราชาสู่การบริหารงานตำรวจ
UNDERSTANDING ACCESSIBILITY AND DEVELOPMENT THE KING'S
PHILOSOPHY TO POLICE ADMINISTRATION

อังกูร ทวีเกตุ

AngKoon Taveegate

กองบัญชาการการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

Police Education Bureau

Corresponding Author's Email: cpoliz91.1.150@gmail.com

(Received: March 2, 2023/ Revised: March 7, 2023/ Accepted: March 7, 2023)

บทคัดย่อ

ศาสตร์พระราชาสู่การบริหารงานตำรวจของพระบาทสมเด็จพระมหาชนกกาธิเบศ มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เป็นองค์ความรู้ที่เกิดจากการทรงงานมาอย่างต่อเนื่องในช่วงเวลาการ ครองราชย์ มีหลักปฏิบัติ เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา เป็นแนวทางการพัฒนาสังคมแบบมีส่วนร่วมบน พื้นฐานความต้องการของประชาชน และภูมิสังคมของแต่ละชุมชนที่มีความแตกต่างหลากหลาย เป็นแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องเหมาะสมกับการประยุกต์ใช้ในการบริหารงานตำรวจที่มี จุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเป็นรากฐานของคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับ ประชาชนทุกพื้นที่ ทุกระดับชั้นเพื่อสร้างฐานของการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ : ศาสตร์พระราชาสู่, เข้าใจเข้าถึงพัฒนา, การบริหารงานตำรวจ

Abstract

The King's Philosophy His Majesty the King Bhumibol Adulyadej (Rama IX). It is a body of knowledge arising from continuous work during the reign. have guidelines for understanding, accessibility, and development. It is a way to develop a participatory society according to the needs of the people and the social landscape of each community with various differences. It is a development approach that is consistent with the application of police administration with the aim of creating safety in people's lives and properties as a foundation of good quality of life for people in all areas. at all levels to create a base for the country's sustainable development

Keywords: The King's Philosophy, Understanding Accessibility and Development, Police

Administration

บทนำ

“ครั้งหนึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชปรารภว่า ฉันทรงราชย์สองปีแรก ฉันทไม่มีผลงาน เพราะฉันทยังไม่รู้ว่าราชการต้องการอะไร” เป็นประโยคที่พลอากาศเอกกำธน สินธุ์วานนท์ อดีตองคมนตรีในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้รับฟังมาถ่ายทอดไว้ในหนังสือพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับ องคมนตรี เป็นเครื่องยืนยันว่าพระบาทสมเด็จพระมหาชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรทรงมุ่งหวังให้พระราชกรณียกิจของพระองค์บังเกิดผลเป็นประโยชน์สุข ต่อพสกนิกรชาวไทยเป็นเป้าหมายหลัก ตลอดเวลากว่า 70 ปีที่ครองราชย์ทรงมีหลักในการทรงงานที่สำคัญคือ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มีผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมสะท้อนผ่านโครงการพระราชดำริกว่า 4,000 โครงการ มุ่งยกระดับ และสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชนคนไทย (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2559 : 85) มีพื้นที่ดำเนินโครงการกระจายอยู่ทุกภูมิภาคทั่วประเทศ 1 หลักการทรงงานดังกล่าวถือว่าเป็น ศาสตร์พระราชชาติที่พระราชทานไว้ให้กับพสกนิกรทุกคน สามารถปรับประยุกต์เป็นยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนของหน่วยงานภาครัฐทุกแห่งได้เป็นอย่างดี สังคมไทยเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมมีความหลากหลายในทุกมิติ ทั้งด้านวัฒนธรรม ประเพณี ภาษา ศาสนา ความเชื่อ สภาพภูมิประเทศ สภาพอากาศ และสิ่งแวดล้อม ปัจจัยเหล่านี้เป็นองค์ประกอบที่หล่อหลอม สร้างสรรค์ ให้วิถีชีวิตของผู้คนแต่ละพื้นที่ มีความแตกต่างกันเป็นอัตลักษณ์ประจำถิ่นประเภท ของชุมชนยังมีความแตกต่างกันอีก ระหว่างชุมชนเมืองและชุมชนชนบท ในปัจจุบันยังเกิดชุมชนอีกรูปแบบหนึ่งนั่นก็คือชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท ในพื้นที่ปริมณฑลรอบกรุงเทพมหานคร และหัวเมืองใหญ่ต่างจังหวัด ที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจ การคมนาคม และอุตสาหกรรม เป็น พื้นที่ผสมผสานระหว่างความเป็นเมือง และพื้นที่เกษตรกรรม มีประชากรแฝงเข้ามาพักอาศัย และประกอบอาชีพปะปนกับประชากรท้องถิ่นจำนวนมากในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน เพิ่มความ ซับซ้อนทางสังคมมากขึ้นไปอีก

ในภาวะที่ทุกคนต้องแข่งขันเพื่อเอาตัวรอด กับสภาพสังคมที่บีบคั้นตามกระแสทุนนิยม ความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่เคยมียังคงดำรงอยู่ ไม่ว่าจะเป็นฐานะทางการเงินที่ต่างกัน โอกาส การเข้าถึงสิทธิอื่นยังมีพึงได้ในฐานะพลเมืองที่ยังไม่ทั่วถึง แม้ว่าปัจจุบันความก้าวหน้าทาง เทคโนโลยีเข้ามาช่วยสนับสนุนการรับรู้ข้อมูลข่าวสารแบบไร้พรมแดนส่งเสริมชนชั้นล่าง บางส่วนให้เข้าถึงโอกาส และก้าวกระโดดทางสังคมได้ แต่ยังมีผู้คนอีกมากถูกทิ้งไว้หลังกำแพง ของความเหลื่อมล้ำ จากสถิติของธนาคารแห่งประเทศไทย พบว่า บัญชีเงินฝากของคนไทยมีทั้งสิ้น 114 ล้านบัญชี แยกเป็นบัญชีที่มีเงินฝากตั้งแต่ 1 ล้านบาทขึ้นไป จำนวนร้อยละ 1.66 ของบัญชีเงินฝากทั้งหมด เป็นบัญชีที่มีเงินฝากตั้งแต่ 100,000-999,999 บาท จำนวนร้อยละ 7.23 และบัญชีที่เหลืออีกร้อยละ 91.13 เป็นบัญชีที่มีเงินฝากไม่เกิน 100,000 บาท เห็นได้ว่า คนที่มีความมั่นคงทางการเงินเป็นเพียงคนกลุ่มเล็กมากของคนในประเทศ เป็นสิ่งบ่งบอกได้ อย่างหนึ่งว่าประเทศไทยยังอยู่ในสภาวะ “รวยกระจุก จนกระจาย” หลังจากประเทศไทยใช้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 4 ถึง 7 เป็นนโยบายที่เน้นการพัฒนาด้านอุตสาหกรรม จนทำให้เกิดภาวะความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้มีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ทางสาธารณสุข ทางการเมือง ทางสังคม และความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่ จนมาสู่การทบทวน

นโยบายเพื่อลดทอนความแตกต่างทางโอกาสเพื่อกระจายการพัฒนาไปสู่ระดับท้องถิ่นมาก ยิ่งขึ้นแต่จากสถิติข้างต้นของปีปัจจุบัน พ.ศ.2565 พบว่าความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของไทยยังคงสูงอยู่ สังคมที่ขาดสมดุลระหว่างภาคสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อม อันเกิดจากการเร่งรัดพัฒนาประเทศเน้นให้มีการเจริญเติบโตทางธุรกิจอุตสาหกรรม ส่งผลให้เกิดปัญหา สังคมตามมา ปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นจากรากเหง้าที่หลากหลาย จึงมีรูปแบบของปัญหาที่แตกต่างกัน และมีลักษณะเป็นพลวัต ความสับสนวุ่นวายทางสังคมที่เกิดขึ้นนี้ มีประเด็นปัญหาหนึ่ง ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ คือ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และความเชื่อมั่น ในกระบวนการยุติธรรม เกิดจากปัญหาสังคมที่เราเรียกว่า “อาชญากรรม” มีทั้งอาชญากรรมดั้งเดิม (Street crimes) จำพวก การประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน การใช้กำลังประทุษร้ายต่อชีวิตและ ร่างกาย การล่วงละเมิดทางเพศ การแพร่ระบาดของยาเสพติด และปัญหาอาชญากรรมสมัยใหม่ที่ กำลังสร้างความเดือดร้อนให้กับสังคม นั่นก็คืออาชญากรรมทางเทคโนโลยี คนร้ายใช้กลอุบาย หลอกหลวงเพื่อให้ได้ทรัพย์สินของเหยื่อโดยใช้ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ นอกจากนี้ยังมีปัญหาความสงบเรียบร้อยของสังคมที่สร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชนทั่วไป อาทิเช่น การจับกลุ่มมั่วสุมของวัยรุ่นในพื้นที่สาธารณะ การรวมตัวแข่งรถในทาง ล้วนเป็น ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้ชีวิตอันเป็นปกติสุขของประชาชนทั่วไป

ตำรวจเป็นองค์กรที่สังคมตั้งความหวังให้เป็นผู้จัดระเบียบสังคม แก้ไขปัญหาความไม่สงบเรียบร้อย สร้างความผาสุกให้กับประชาชน การแก้ไขปัญหาให้ได้ผลจำเป็นต้องมีความเข้าใจ สถานการณ์ที่ตำรวจอยู่อย่างถ่องแท้ โดยเฉพาะตำรวจเป็นองค์กรที่มีสถานีตำรวจตั้งกระจายอยู่ ทุกอำเภอทั่วประเทศ จำเป็นต้องบริหารผลการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับความต้องการของ ประชาชนที่หลากหลายซับซ้อน หลักการสำคัญประการหนึ่งที่สามารถนำมาขับเคลื่อนการ บริหารงานตำรวจให้เกิดผลสำเร็จได้ ก็คือ ศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” อันเป็น รากฐานสำคัญของคำว่าพัฒนา ผู้เขียนต้องการนำเสนอการปรับใช้ศาสตร์พระราชากับการบริหารงานตำรวจเพื่อขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ที่มาของศาสตร์พระราชา

นับตั้งแต่วันที่ 5 พฤษภาคม 2493 พระบาทสมเด็จพระมหาชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร ได้มีปฐมบรมราชโองการว่า “เราจะครองแผ่นดินโดย ธรรมเพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” นับตั้งแต่บัดนั้นมาเป็นระยะเวลากว่า 70 ปี ในการครองราชย์ได้พิสูจน์ยืนยันอย่างประจักษ์ชัดแล้วว่า พระองค์ได้ทำตามพระราชดำรัสอย่าง จริงจัง จนบังเกิดผลเป็นรูปธรรม ทรงเดินทางตรวจเยี่ยมราษฎรทั้งใกล้และไกลทุกพื้นที่ ทรงทราบความทุกข์ความสุขและสภาพปัญหาของประชาชนลึกซึ้งยิ่งเสียดว่าบรรดาข้าราชการ ผู้มีหน้าที่ ทรงริเริ่มทดลองแนวความคิด เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ประชาชนมีอยู่มีกินอย่างพอเพียง เป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศ หลักการแนวคิดที่พระองค์ทรงนำไปใช้ใน การพัฒนาตกผลึกเป็นองค์ความรู้ ที่เรียกว่า “ศาสตร์พระราชา” ผ่านการทดลองการปฏิบัติจน สร้างผลสำเร็จ เป็นแนวคิดสำหรับการพัฒนาสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ในการพัฒนา ประเทศด้านต่างๆ ศาสตร์พระราชา นอกจากจะประสบความสำเร็จในประเทศไทยเราแล้ว ใน ระดับสากลยังได้รับการยกย่องจากองค์การสหประชาชาติว่าเป็นแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน โดย นายโคฟี อันนัน เลขาธิการองค์การสหประชาชาติ ได้ทูลเกล้าถวายรางวัล

ความสำเร็จ สูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์ จากหลักการแนวคิดที่พระองค์ใช้เป็นแนวทางการพัฒนาประเทศ ตลอดมา ได้รับการยอมรับว่าเป็นปรัชญาที่สามารถสร้างภูมิคุ้มกันในระดับบุคคลสู่การพัฒนา ชุมชนและสังคม สามารถเป็นต้นแบบให้กับประเทศต่าง ๆ นำไปใช้เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาได้ เป็นอย่างดี

หลักปฏิบัติ เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา “พระองค์ทรงมุ่งเน้นเรื่องการพัฒนาคน ทรงตรัสว่า “ต้องระเบิด จากข้างใน” นั่นคือ ต้องสร้างความเข้มแข็งให้คนในชุมชนที่เราเข้าไปพัฒนา ให้มีสภาพพร้อมที่จะรับการ พัฒนา เสียก่อน มิใช่การนำความเจริญ หรือบุคคลจากสังคมภายนอกเข้าไปหาชุมชนหมู่บ้าน ที่ยังไม่ทันได้มี โอกาสเตรียมตัว” เป็นคำกล่าวของ นายสุเมธ ตันติเวชกุล ถ่ายทอดแนวพระราชดำริ เกี่ยวกับหลักการทรงงาน เข้าใจ เข้าถึง พัฒนาไว้ ศาสตร์พระราชา เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา เป็นยุทธศาสตร์ และยุทธวิธีดำเนินงานในการ พัฒนาสังคม เพื่อแก้ไขปัญหาการพัฒนาที่ไม่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนแต่ละ พื้นที่ ที่มีความ แตกต่างกันทางกายภาพและทางสังคม ประกอบกับหลักทรงงาน รู้ รัก สามัคคี ให้ประชาชนดำรงชีวิตอยู่ได้ อย่างพออยู่พอกิน และพึ่งตนเองได้ มุ่งพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง มีความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงโดยอาศัย ศักยภาพของตนเองและชุมชน ที่ทรงเรียกว่า ระเบิด จากข้างใน โดยใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วมเพื่อ เสริมสร้างความมั่นคงของคน ชุมชน และพื้นที่อย่างยั่งยืน

ศาสตร์พระราชา เป็นองค์ความรู้ที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระราชทานแก่ปวงชนชาวไทย ผ่านโครงการพระราชดำริ กว่า 4,000 โครงการ และศูนย์ การศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นผลของการ ทรงงานอย่างหนักตลอดระยะเวลาการ ครองราชย์ 70 ปี มีหลักในการพัฒนา 3 ขั้นตอน ได้แก่ หลักคิด หลักทฤษฎี และ หลักปฏิบัติ หลักคิด เป็น เป้าหมายในการทรงงาน คือประโยชน์สุข ของประชาชน หลักทฤษฎี คือ แนวคิดที่ได้มีการทดลองปฏิบัติแล้ว ได้รับการพิสูจน์แล้วด้วย ความสำเร็จจากการปฏิบัติจริง หลักปฏิบัติ คือ กระบวนการขั้นตอน การทำงานอย่าง มี ประสิทธิภาพ ผ่านหลักการ เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา

แนวทางการขับเคลื่อนหลักปฏิบัติตามศาสตร์พระราชา เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา สรุปลงใจความสำคัญได้ ดังนี้

1. เข้าใจ มีข้อคิดสำคัญ คือ หน่วยงานต้องเข้าใจก่อนทำงานว่าผู้คน สังคม ภูมิประเทศ และปัญหาของ ชุมชนแต่ละพื้นที่ที่มีความหลากหลาย จุดเริ่มต้นก่อนการพัฒนาจึงจำเป็นต้อง ศึกษาข้อมูลพื้นฐานชุมชนทุกด้าน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการสำรวจ และให้ข้อมูลตามสภาพ ที่ดำรงอยู่อย่างตรงไปตรงมา ทั้งข้อมูลทาง เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สภาพภูมิ ประเทศ สภาพอากาศ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ความเชื่อ สภาพปัญหาและความต้องการของ บุคคลในพื้นที่ เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนา เรื่องความเข้าใจนี้ พระบาทสมเด็จพระบรม ชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มีพระราชดำรัส ณ วัง ไกลกังวล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เมื่อ พ.ศ.2549 ความตอนหนึ่งว่า “...การดำเนินงานโครงการ พระราชดำริ ให้ไปดูสถานที่จริง งานจริงที่พื้นที่จริงจะทำให้ได้ข้อมูลจริง...” เข้าใจ มีองค์ประกอบ 4 ประการ ดังนี้

1.1 การใช้ข้อมูลที่มีอยู่แล้ว ด้วยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลตามแหล่งต่างๆ ที่ได้มีการ จัดเก็บ รวบรวมไว้ หรือเรียกว่าเป็นข้อมูลระดับทุติยภูมิ

1.2 การใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ การได้ข้อมูลประเภทนี้จะต้องเกิดจากการสังเกต และสัมผัสรับรู้กับแหล่งข้อมูลด้วยตนเอง ด้วยการลงพื้นที่จริงจึงจะได้รับรู้ความร้อน ความหนาว ด้วยตา หู จมูก ลิ้น กาย และรับรู้อารมณ์ทางใจ

1.3 การวิเคราะห์และวิจัยเป็นกระบวนการสร้างองค์ความรู้เพื่อให้มั่นใจว่าแนว ความ คิดดังกล่าวสามารถปฏิบัติได้ผลก่อนนำไปปฏิบัติจริง โครงการหลวง เป็นตัวอย่างของการ วิเคราะห์และวิจัย พัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ทั้งทางด้านการผลิตและการตลาดจน ประสบความสำเร็จ

1.4 การทดลองจนได้ผลจริง พระตำหนักจิตรลดารโหฐานที่ประทับของพระองค์ มี ความพิเศษกว่าพระราชวังแห่งใดในโลกเพราะทรงใช้พื้นที่ในการทดลอง ทั้งการทำนา การปลูก ป่า เลี้ยงปลา เลี้ยงโคนม โรงงานนมผงอัดเม็ด ทรงใช้พื้นที่พระตำหนักในการทดลองสร้างเป็น ต้นแบบก่อนจะขยายผลไปถ่ายทอดให้ความรู้แก่ประชาชน

2. เข้าถึง หมายถึง การสื่อสารและสร้างการมีส่วนร่วม โดยสื่อสารสร้างความเข้าใจ ความมั่นใจกับชุมชนร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการ ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมใน การพัฒนาให้มากที่สุด บางครั้งก่อนที่จะสร้างความเข้าใจข้อมูลพื้นฐานของชุมชนได้อย่าง แท้จริง อาจจะต้องเข้าไปถึงสมาชิกในชุมชนก่อน เข้าใจและเข้าถึง เป็นกระบวนการที่ต้องทำ ควบคู่กันการเข้าถึงยังมีผลในระดับการพัฒนาด้วย เพราะการลงมือขับเคลื่อนกิจกรรมโครงการ จะต้องได้รับความร่วมมือจากชุมชน ไม่เกิดปัญหาการต่อต้านขัดขวาง การพัฒนาที่ดีคนในพื้นที่ ต้องร่วมลงมือทำไปด้วยกัน สุขุม ตันติเวชกุล ให้ความหมายคำว่า เข้าถึง ไว้ดีกว่าเมื่อรู้ปัญหา แล้วเข้าใจปัญหาแล้วก็ต้องเข้าถึงเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ได้ และเมื่อเข้าถึงแล้วจะต้องทำ อย่างไรให้เขาอยากเข้าถึงเราด้วย เข้าถึง มีองค์ประกอบ 3 ประการคือ

2.1 ระเบิดจากข้างใน การพัฒนาที่ดีต้องเกิดขึ้นจากความต้องการของ ประชาชนมากกว่าการ บังคับ การเริ่มลงมือต้องสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดขึ้นจากความรู้สึก ภายในของประชาชน หากสร้างแรงกดดัน บังคับให้ทำ การดำเนินงานจะอยู่ได้ไม่นานต้อง ล้มเลิก หรือล้มเหลวไปในที่สุด

2.2 เข้าใจกลุ่มเป้าหมาย การพัฒนาจะต้องเกิดขึ้นจากความทุกข์ร้อน และ ความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นอย่างแท้จริง จะต้องทำความเข้าใจปัญหาและสภาพชุมชนอย่างลึกซึ้ง โครงการพัฒนาแต่ละโครงการจึงมีความเฉพาะเจาะจงสำหรับพื้นที่ใด พื้นที่หนึ่ง

2.3 สร้างปัญญา ทรงเป็นครูของแผ่นดิน การแก้ไขปัญหาจะต้องเริ่มจากการมี ปัญญาเสียก่อนก็คือการให้ความรู้กับประชาชน การถ่ายทอดจะต้องประเมินผู้รับสารไม่เน้น หลักวิชาการไม่ใช่คำศัพท์เฉพาะทางมากเกินไปและในขณะเดียวกัน การพบปะกับชาวบ้านควร จะเปิดช่องทางการรับฟังเป็นการสื่อสารสองทาง คือ เปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้แลกเปลี่ยน ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเราด้วย ทำให้การทำงานมีลักษณะเป็นการต่อยอดจากพื้นฐานที่ ชาวบ้านมี จะทำให้การพัฒนาเกิดขึ้นได้เร็วยิ่งขึ้น

3. พัฒนา หมายถึง การแก้ไขปัญหาโดยรัฐและชาวบ้านร่วมกันแลกเปลี่ยนพูดคุย ปรึกษาหารือวางแผน กำหนดขั้นตอน ทดลองปฏิบัติ ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและ กัน รวมถึงการร่วมติดตามประเมินผลความสำเร็จด้วย (สิงห์ สิงห์ขจร, 2558) มีองค์ประกอบ 3 ประการคือ

3.1 เริ่มต้นด้วยตนเอง ต้องสร้างแรงบันดาลใจให้ชาวบ้านเห็นคุณค่าและประโยชน์ ของสิ่งๆ ที่ทำ จึงจะเป็นการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

3.2 พึ่งพาตนเองได้ การพัฒนาต้องให้ประชาชนทำได้ด้วยตนเอง ไม่ต้องรอความช่วยเหลือ จาก รัฐบาลตลอดเวลา การลงมือทำ ต้องค่อยเป็นค่อยไปที่ละเล็กทีละน้อย ไม่ควรเร่งรีบ ตื่นเต้น กับความแปลกใหม่ ควรจะต่อยอด จากรากฐานของเดิมที่มีอยู่

3.3 สร้างต้นแบบ ทรงตั้งศูนย์การพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริหลายแห่ง กระจายอยู่ทั่ว ประเทศ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ ศึกษาดูงาน สำหรับประชาชน เพื่อเป็นแรงบันดาลใจให้กับประชาชนว่าชุมชน ที่ประสบปัญหาหากลำบากก็ยังสามารถพัฒนาจนประสบผลสำเร็จ ได้

กล่าวโดยสรุป หลักการเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ให้ความสำคัญกับชาวบ้านแต่ละพื้นที่ มีจุดเริ่มต้นการทำงานจากข้อมูลภูมิสังคมของแต่ละท้องถิ่น เป็นหลักปฏิบัติที่ยึดเอาประชาชน เป็นศูนย์กลาง และขับเคลื่อน อย่างมีส่วนร่วม รูปแบบการทำงานมีความเฉพาะเจาะจงตามอัตลักษณ์ของชุมชน และส่งผลในระยะยาวอย่าง ยั่งยืน

ความสำคัญของงานตำรวจกับสังคม

การบริหารงานตำรวจ ผ่านยุคสมัยของการเปลี่ยนแปลงจากอดีตสู่ปัจจุบัน มีเป้าหมาย สำคัญที่ไม่ เปลี่ยนแปลงคือ สร้างความปลอดภัยให้กับสังคม และเป็นจุดเริ่มต้นของความ ยุติธรรมผ่านยุทธวิธีในการ ป้องกันปราบปรามอาชญากรรม การสืบสวนสอบสวนคดีอาญา และ การบริการประชาชน ปัจจุบันมีเป้าหมาย สูงสุดตามวิสัยทัศน์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ คือ “เป็นองค์กรบังคับใช้กฎหมายที่ประชาชนเชื่อมั่น ศรัทธา” ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ถือเป็นปัจจัยพื้นฐานของการดำรงชีวิต ตามทฤษฎีลำดับชั้น ความต้องการของมาสโลว์ งานตำรวจจึงถือว่าเป็นงานสำคัญสำหรับทุกสังคม ตำรวจเป็นอาชีพหนึ่งที่ถูก คาดหวังจาก ประชาชนให้เป็นที่พึ่งพาเมื่อมีภัย ลักษณะงานมีความเสี่ยงทั้งชีวิต ร่างกาย และเสี่ยงต่อการถูก ฟ้องร้องทางกฎหมาย ตำรวจเป็นชนกกลางระหว่างความขัดแย้ง การสร้างความพึงพอใจให้กับ บุคคลทุกฝ่ายจึง ไม่ใช่เรื่องง่าย ภาพลักษณ์ของตำรวจต้องสร้างความยำเกรงต่อโจรผู้ร้ายใน ขณะเดียวกันต้องสร้างความอบอุ่น ใจให้กับประชาชน ภารกิจในการปราบปรามโจรผู้ร้ายนี้ นับว่าเป็นงานยากแล้ว ส่วนการก้าว่างเพื่อสร้างการ ยอมรับจนบรรลุเป้าหมายให้เป็นองค์กรที่ ประชาชนเชื่อมั่นศรัทธานั้นยากยิ่งกว่า การบริหารงานตำรวจจึงต้อง มีหลักการแนวคิดที่ดีมี ประสิทธิภาพเป็นกรอบในการขับเคลื่อนพัฒนา ตรวจจับที่สังคมยังไม่เกิดความสมดุล แห่งการพัฒนา สถาบันครอบครัวมีความ เปราะบาง สังคมมีความเหลื่อมล้ำ การเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานยังมี ช่องว่างทั้งหมดนี้ก่อเกิดเป็น ปัญหาสังคม ตรานั้นตำรวจยังคงมีความจำเป็นต้องอยู่กับสังคมเพื่อสร้างความ สงบเรียบร้อย ตำรวจ คือ สัญลักษณ์ของสุขภาพสำหรับสังคม เพราะเป็นผู้ทำลายความทุกข์ของผู้คนเพื่อ สร้างความผาสุก ตำรวจจึงต้องพัฒนาตนให้เป็นผู้มีปัญญา เพื่อไปจัดการปัญหาของผู้ทุกข์ร้อน (พระมหามหวิ นทร์ ปุริสุตโตโม, 2560)

การจัดการปัญหาอาชญากรรมแบบมีส่วนร่วม

นับตั้งแต่กิจการตำรวจสมัยใหม่ ได้ถือกำเนิดขึ้นที่ประเทศอังกฤษ โดย เซอร์โรเบิร์ต พิล ยูทวิชของ ตำรวจเพื่อสร้างความปลอดภัยในสังคมที่ผ่านมามีของประเทศไทยและนานา ประเทศ ได้ปรับเปลี่ยนไปตาม ยุคสมัยให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาอาชญากรรม แนวคิดในการ กำหนดยุทธศาสตร์ของงานตำรวจ สามารถสรุป ได้เป็น 4 แนวคิด ดังนี้

1. แนวคิดแบบดั้งเดิม (Traditional policing) ยุคเริ่มต้นยุทธวิธีตำรวจเน้นการปรากฏ ภาย หรือ การ แสดงตัวในพื้นที่สาธารณะ โดยเชื่อว่าหากตำรวจอยู่ที่ใดอาชญากรรมก็จะไม่เกิดขึ้น แผนการปฏิบัติเน้นใช้ กำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจออกตรวจตราในชุมชน หาก อาชญากรรมเกิดเพิ่มขึ้นก็ต้องเพิ่มกำลังพลของ เจ้าหน้าที่ตำรวจ ส่งผลให้องค์กรตำรวจขยายตัว มีกลายเป็นองค์กรขนาดใหญ่ แนวคิดนี้เน้นการปฏิบัติของ ตำรวจเป็นหลักในการแก้ไขปัญหา

2. แนวคิดตำรวจชุมชน หรือตำรวจผู้รับใช้ชุมชน (Community-oriented policing) มุ่งสร้างความ เชื่อมั่นศรัทธาระหว่างตำรวจกับประชาชน ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง เข้าถึง ชุมชนเพื่อรับทราบปัญหาของ พื้นที่ สนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกัน อาชญากรรมชุมชนของตนเองเพื่อตอบสนองต่อ ความหลากหลายเชิงพื้นที่ หลักการสำคัญคือให้ ตำรวจเป็นที่ปรึกษา ให้ความรู้ ให้คำแนะนำ โดยให้ชุมชนใช้ ศักยภาพของตนเองสร้างความ ปลอดภัย และสุดท้ายให้ชุมชนสามารถดูแลความปลอดภัยของตนเองได้

3. แนวคิดมุ่งเน้นจัดการกับปัญหา (Problem-oriented policing) เป็นแนวทางที่เน้น ค้นหาสาเหตุที่เป็น รากเหง้าของปัญหา ระบุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์สาเหตุ จัดลำดับ ความสำคัญความเร่งด่วนของ ปัญหาอาชญากรรมที่พบ แล้วกำหนดมาตรการแนวทางที่ขจัดต้น ตอมากกว่าการปราบปรามจับกุมอย่างผิว เฝินเพียงมิติเดียว

4. แนวคิดการวิเคราะห์สถิติอาชญากรรม (Computer statistics model) เป็นระบบ บริหารจัดการ อาชญากรรมด้วยการวิเคราะห์สถิติสถานภาพการเกิดคดีอาญา นำมาเป็นเครื่องมือควบคุมติดตาม และ ประเมินผลความสำเร็จ มุ่งเน้นให้ผู้บริหารหน่วยงานตำรวจใช้ ข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์เพื่อการบริหาร จัดการอาชญากรรมในพื้นที่รับผิดชอบของตนเอง (Adrian James, 2017) จากแนวคิดข้างต้นทั้ง 4 แนวคิดจะ พบว่าแนวคิดตำรวจชุมชน หรือ ตำรวจผู้รับใช้ชุมชน เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับชุมชน ส่งเสริมให้ ประชาชนร่วมคิดวิเคราะห์ปัญหา ลงมือ ทำงานร่วมกับตำรวจเพื่อแก้ไขปัญหาอาชญากรรม เริ่มต้นจากดูแล ตนเอง ครอบครัว เพื่อนบ้าน ให้ห่างไกลจากความเสี่ยงในการตกเป็นเหยื่อของคนร้าย ถือว่าสอดคล้องกับ ศาสตร์พระราชา ที่ ต้องสร้างความเข้าใจสภาพภูมิประเทศ ภูมิสังคม เข้าถึงชาวบ้านก่อนการพัฒนา สามารถ นำมาบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์ร่วมกันได้ แนวคิดตำรวจชุมชนมีหลักการสำคัญอยู่ 10 ประการ ดังนี้ (กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2564)

1. ใช้ทฤษฎีตำรวจผู้รับใช้ไปเป็นแนวทางหรือกลยุทธ์หลักในการทำงาน (Core Strategy) ที่ ตำรวจทุกคนในองค์กรจะต้องนำไปใช้ปฏิบัติไม่ว่าเป็นสายงานใด

2. กระจายอำนาจให้ตำรวจผู้ปฏิบัติงาน (Decentralized) ผู้บริหารงานตำรวจ ต้องกระจาย

อำนาจการตัดสินใจให้ ตำรวจระดับปฏิบัติการที่รับผิดชอบพื้นที่ ที่ทำงานสัมผัส ใกล้ชิดประชาชนมีอำนาจในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาต่างๆ ร่วมกับชุมชนให้ได้มากที่สุด

3. เกาะติดพื้นที่และกระจายความรับผิดชอบให้ตำรวจแต่ละพื้นที่ (Fixed Geographic and Accountability) ตำรวจทุกคนจะได้รับมอบอำนาจและความรับผิดชอบ พื้นที่ ยึดถือปัญหาของแต่ละพื้นที่ เป็นประเด็นหลักในการกำหนดทิศทางการบริหารงาน

4. ใช้พลังความร่วมมือของประชาชน และอาสาสมัคร (Volunteers) เพื่อดำเนิน กิจกรรมต่างๆ

5. ส่งเสริมให้ประชาชนเป็นผู้สนับสนุน (Enhancer) โดยมีตำรวจเป็นผู้สำรวจ และตั้งศักยภาพทุกมิติของชุมชนมาร่วมขับเคลื่อนการสร้างความปลอดภัย

6. การบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement) เป็นเครื่องมือแก้ปัญหาชุมชนที่ จำเป็นต้องใช้ แม้ว่าหลักการตำรวจผู้รับใช้ชุมชน (Community Policing) เน้นการป้องกันมิให้ เกิดอาชญากรรม แต่การปราบปรามจับกุมคนร้ายตามหลักกฎหมายยังคงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ ต้องใช้ควบคู่กัน เพราะเราไม่อาจทำให้อาชญากรรมหมดไปอย่างสิ้นเชิง จำเป็นต้องมีมาตรการ ทางกฎหมายเพื่อปกป้องคุ้มครองคนดี

7. เน้นการแก้ไขปัญหาเชิงรุก (proactive crime prevention) เป็นการป้องกันที่ ดันตอ ด้วยการวิเคราะห์สภาพปัญหา แล้ววางมาตรการเพื่อลดปัจจัยเสี่ยงที่เป็นสาเหตุของ อาชญากรรม มากกว่าการแก้ไขเยียวยาผลร้ายหลังจากเกิดความสูญเสียแล้ว

8. ใช้เทคนิคแก้ปัญหา (Problem Solving) ตำรวจ สมาชิกชุมชน และหน่วยงาน อื่น ๆ ทำงานร่วมกัน เพื่อกำหนดต้นเหตุของปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในชุมชน หรือปัญหา ความไม่เป็นระเบียบในชุมชน (Scanning) แล้ววิเคราะห์สาเหตุของปัญหา (Analysis) แสวงหา แนวทางในการแก้ไขปัญหา (Response) ดำเนินการแก้ไขปัญหา แล้วประเมินผล (Assessment)

9. ความเป็นหุ้นส่วนภาคสังคม (Partnerships) ปลุกฝังแนวความคิด กระตุ้นให้ ประชาชนเกิดความตระหนักรู้ว่า ประชาชน และตำรวจ เป็นผู้รับผลทั้งสุข และทุกข์ร่วมกันใน ความเป็นอยู่ของชุมชน

10. บูรณาการกับภาคส่วน (Integration) ในการสร้างความสงบเรียบร้อย หรือ แก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องเนื่องกัน

หลักการสำคัญของแนวคิดตำรวจชุมชน มีสาระสำคัญ คือ การเปิดโอกาสให้ ประชาชนได้ตัดสินใจ แนวทางการป้องกันอาชญากรรมของชุมชน และร่วมลงมือทำด้วย โดยมี ตำรวจเป็นที่ปรึกษา แนวทางการทำงานของแต่ละพื้นที่จึงมีความแตกต่างกันไปตามสภาพปัญหา ศักยภาพ และแนวความคิดของชุมชนแต่ละแห่ง ความสงบเรียบร้อยที่เกิดขึ้นจึงเป็น ความสำเร็จร่วมกันของตำรวจกับประชาชนเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา องค์ความรู้สู่การปฏิบัติ

ตำรวจมีภารกิจสำคัญในการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน และมีภารกิจหน้าที่สำคัญเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการยุติธรรม เป็นด่านแรกของการสร้างความ เป็นธรรมในสังคมและสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาให้เกิดขึ้นกับพี่น้องประชาชนด้วยลักษณะเชิง โครงสร้างขององค์กร ที่เป็นองค์กรขนาดใหญ่ มีสายการบังคับบัญชาหลายชั้น มีบุคลากรใน หน่วยงานกว่า 200,000 คน มีสถานีตำรวจถึง 1,484 แห่ง

จากปริมาณงานและขอบเขตภารกิจ หน้าที่ที่มีอยู่อย่างกว้างขวาง การขับเคลื่อนองค์กรให้สอดคล้องกับความต้องการหลายในมิติของ พื้นที่ และมีมิติของสภาพปัญหาที่ซับซ้อน จำเป็นต้องมีรูปแบบที่ยืดหยุ่นตั้งแต่ระดับนโยบาย จนถึงระดับปฏิบัติ หากยึดถือแนวทางตามระบบราชการแบบดั้งเดิม ใช้ข้อสั่งการจากระดับผู้บังคับบัญชาส่วนกลางมาสู่การปฏิบัติเพียงมิติเดียว คงไม่สามารถตอบสนองต่อปัญหา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ศาสตร์พระราชาก็เป็นหลักปฏิบัติที่ทรงคุณค่าสามารถปรับประยุกต์ใช้กับการ บริหารงานตำรวจ เพื่อดูแลสุขภาพทุกข์ของประชาชนได้อย่างสอดคล้อง เข้าใจ หลักปฏิบัติจากปัจจัยพื้นฐานที่ได้กล่าวแล้วว่า ชุมชนแต่ละแห่งมีความแตกต่าง กัน ตำรวจจะเข้าใจปัญหาอาชญากรรมได้ ต้องเริ่มต้นตั้งแต่ระดับบริหารขององค์กร คือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กองบัญชาการ และกองบังคับการ ด้วยการกำหนดนโยบายทิศทาง ด้วยการกระจายอำนาจ มีความยืดหยุ่นเปิดโอกาสให้หน่วยงานระดับปฏิบัติโดยเฉพาะสถานี ตำรวจที่ทำงานใกล้ชิดแบบแน่นกับชุมชน สามารถกำหนดวิธีการทำงานของตนเองได้ หาก หน่วยงานระดับบริหารกำหนดรายละเอียดกระบวนการขั้นตอนการทำงาน เป้าหมาย ผลผลิต เป็นกรอบการทำงานที่รัดตึงมากเกินไปอาจไม่สอดคล้องกับวิถีของชุมชน ต้องปรับเปลี่ยนการ บริหารจากระบบราชการแบบดั้งเดิม ด้วยรูปแบบการสั่งการจากหน่วยงานระดับบนสู่หน่วยงาน ระดับล่าง มาเป็นการสื่อสารสองทางให้หน่วยระดับล่างได้สะท้อนข้อเท็จจริงจากข้อมูลในพื้นที่ ไปยังหน่วยงานระดับบน กระบวนการบริหารงานตำรวจแบบเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา จึงจะขับเคลื่อนได้ ในสังคมไทยกระแสนิยมของชาวบ้าน แบ่งเป็นกระแสหลักและกระแสท้องถิ่น แนวโน้มการใช้ชีวิตของชาวบ้านจะยึดโยงเคยชินกับกระแสท้องถิ่นมากกว่า หากทิศทางการ ทำงานถูกควบคุมจากกระแสหลักเป็นการยากที่ตำรวจจะเข้าใจและเข้าถึงชุมชนได้ ปัจจัยอีก ประการคือกระบวนการนำไปสู่การปฏิบัติด้วยความเร่งรัด เพื่อตอบสนองความต้องการของ ผู้บริหารมุ่งผลเพียงภาพลักษณ์อาจเป็นเพียงนโยบายที่ฉาบฉวยไม่สามารถแก้ปัญหาได้ถึงแก่น แต่เป็นการทำงานที่ขาดพลังความร่วมมือ ไม่เกิดแรงในการขับเคลื่อนได้อย่างแท้จริง สอดคล้องกับความเห็นของ สุธิวงศ์ พงษ์ไพบูลย์ (สุธิวงศ์ พงษ์ไพบูลย์, 2553 : 1-8) ที่กล่าวว่า สังคมไทยปัจจุบันมองข้ามจารีตนิยมของ ชาวบ้าน ไปเน้นกระบวนการยุติธรรม จนเกิดปัญหาความไม่เข้าใจกันระหว่างผู้รักษากฎหมาย กับชาวบ้าน ที่ใช้บรรทัดฐานต่างกันด้วยความไม่เข้าใจและเข้าใจไม่ถึง ความตั้งใจที่ดีของตำรวจ อาจกลายเป็นการยึดยึดสิ่งที่ไม่จำเป็นที่ไม่ต้องการ ทำให้งบประมาณและทรัพยากรของรัฐที่ทุ่มเทลงไปต้องสูญเปล่า การทำงานของภาครัฐส่วนใหญ่มักใช้หน่วยงานบังคับบัญชาเป็นตัวตั้งมากกว่าชุมชน โดยมีแผนงาน หลักวิชาการ ตัวชี้วัด การประเมินผล เป็นกลไกขับเคลื่อน (โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ คณิศร เต็งรัง ราตรี ปิ่นแก้ว และ วรรณญา เพ็ชรคง, 2562) ทำให้หน่วยงานระดับปฏิบัติมุ่งเน้นทำผลงานให้ครบถ้วนตามเกณฑ์มากกว่ามุ่งให้เกิดผลตอบสนอง กับบริบทของปัญหาในพื้นที่รับผิดชอบของตนเอง เข้าใจ เป็นหลักการที่สอดคล้องกับแนวคิดตำรวจชุมชน ในประเด็นการกระจายอำนาจ (Decentralized) และ ยึดถือภารกิจตามปัญหาของพื้นที่ (Fixed Geographic and Accountability) การบริหารงานตำรวจจะมุ่งสู่การพัฒนาได้ ต้องส่งเสริมให้หน่วยงานระดับ ปฏิบัติมีอำนาจตัดสินใจกำหนดทิศทางการทำงานตามบริบทแวดล้อมของหน่วยงาน โดย ส่วนกลางเป็นผู้วางนโยบายแบบเปิดกว้าง มีพื้นที่ว่างเหลือให้อิสระกับหน่วยระดับล่างนำเสนอวิธีการที่สอดคล้องกับวิถีของชุมชน จะส่งผลให้ภาพรวมขององค์กรตำรวจมีโครงการที่เป็น ประโยชน์เกิดขึ้น

อย่างหลากหลาย

การสร้างความสำเร็จ มีข้อพึงระวังประการหนึ่ง คือ ต้องระวังไม่ให้ติดกับดักของถึง ข้อมูล หมายความว่า การมุ่งเน้นสำรวจข้อมูลเชิงปริมาณ เช่น สถิติการเกิดเหตุอาชญากรรม ช่วงเวลาการเกิดเหตุ ช่วงอายุของเหยื่อ พื้นที่ความหนาแน่นที่เกิดเหตุ มองเห็นตัวเลขสถิติ แท่ง กราฟ มีข้อมูลเชิงปริมาณจำนวนมากแต่มองไม่เห็นปัญหา ความเข้าใจจึงมีน้อยมากกว่าการ รับรู้ข้อมูลเชิงปริมาณ ประเด็นสำคัญ คือ เมื่อมีข้อมูลแล้วต้องวิเคราะห์เชื่อมโยงความสัมพันธ์ ของเหตุปัจจัยแต่ละมิติมาสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมที่จะเปลี่ยนแปลงสังคมให้เกิดความ พลอดภัย ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานด้วยความเข้าใจ นอกจากตำรวจ จะต้องเข้าใจชาวบ้านเข้าใจชุมชนแล้ว ยังต้องสื่อสารให้ชาวบ้านมีความเข้าใจจุดมุ่งหมายของ ตำรวจด้วย จึงจะเป็นบันไดไปสู่การพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน เข้าถึง เป็นขั้นตอนการปฏิบัติที่ทำได้ยากกว่าเข้าใจ เป็นเรื่องของ นามธรรมเป็นเรื่อง อารมณ์ความรู้สึกบนพื้นฐานของความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรม พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงเน้นย้ำให้ใช้หลักการ ระเบิดจากข้างใน หมายถึง การพัฒนาที่ต้องเริ่มต้นจากความต้องการของประชาชน ดังนั้นตำรวจฐานะ ข้าราชการที่มองเห็นสภาพปัญหาอาชญากรรม แนวโน้มความรุนแรงอันอาจเกิดขึ้นกับพี่น้อง ประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบของตนเอง และมีวิธีการป้องกันอาชญากรรมตามหลักกฎหมาย และหลักวิชาการ มีหน้าที่ต้องสื่อสารให้ประชาชน เห็นความสำคัญของปัญหา จนมีความตื่นตัว กับภัยอันตรายที่เข้าใกล้ถึงตนเอง รวมทั้งครอบครัว ญาติมิตร และชุมชน จึงจะทำให้การ ปฏิบัติงานของตำรวจได้รับการยอมรับและได้รับความร่วมมือ ในทางตรงกันข้าม หากตำรวจเข้าไม่ถึงพี่น้องประชาชน การปฏิบัติราชการจะต้องดำเนินไปโดยลำพังองค์กรตำรวจฝ่ายเดียว ประชาชนอาจเพิกเฉย หรือรุนแรงถึงขั้นต่อต้าน ขัดขวางสุดท้ายการพัฒนาจะล้มเหลว นอกจากจะทำให้ ทรัพยากรภาครัฐที่ทุ่มเทลงไปเกิดความสูญเปล่าแล้ว ยังอาจเกิดความสูญเสีย จากการต่อต้านขึ้นได้อีกด้วย

กระบวนการ เข้าถึง ยังเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกับการสร้างเข้าใจอีกด้วย กล่าวคือหลาย ครั้งการลงพื้นที่ ของตำรวจเพื่อสัมผัสรับฟังข้อมูลสภาพพื้นที่ สภาพปัญหา เช่น กิจกรรม ประชาคมหมู่บ้าน ผลลัพธ์ที่ได้มีเพียง แค่ภาพถ่ายของกิจกรรมแต่ไม่ได้ข้อมูลที่ต้องการ เพราะ ชาวบ้านยังไม่เปิดใจให้ข้อมูล ด้วยมีกำแพงปิดกั้นอยู่ เป็นกำแพงของความไว้นิ่งเฉยใจระหว่ง กัน ตำรวจจึงต้องสร้างปฏิสัมพันธ์กับชุมชนก่อน จากนั้นข่าวสาร เบาะแสด้านภัยอาชญากรรม และความต้องการของชาวบ้านจะหลั่งไหลมาถึงตำรวจเอง การสร้างความเข้าใจ จึงอาจต้อง ดำเนินการควบคู่ไปกับขั้นตอนการเข้าถึง หากตำรวจแต่ละพื้นที่สามารถเข้าถึงชุมชนจะก่อให้เกิดพลังอันมหาศาล เพราะทุก ชุมชนล้วนมีทุนทางสังคม เป็นทุนทางปัญญา ทุนแรงงาน และทุนทางเศรษฐกิจสั่งสมอยู่ การ เรียนรู้วิถีชุมชนจึงไม่ใช่เพียงค้นหาปัญหาเท่านั้น การป้องกันอาชญากรรมในชุมชนจำเป็นต้องมี ทุนทางสังคม เป็นทุนทางความรู้ภูมิปัญญา ความเชื่อ ประเพณี เพื่อสร้างความตระหนักรู้ สร้างจิตสำนึก ของสมาชิกในชุมชนให้ละอายและเกรงกลัวต่อการล่วงละเมิดความสุขของผู้อื่น จากบรรทัดฐานของจารีตนิยม ท้องถิ่นมาเป็นกลไกสนับสนุน ดังกรณีตัวอย่างกุศโลบายการ แก้ไขปัญหาตัดไม้ทำลายป่าด้วยการบวชต้นไม้ โดยอาศัยฐานความเชื่อทางศาสนาเข้ามาปรับใช้ หลักการตำรวจชุมชนให้ความสำคัญกับการสร้างภาคี ผู้สนับสนุน และพลังความร่วมมือของ อาสาสมัคร ให้ชาวบ้านเจ้าของพื้นที่มาร่วมลงมือทำกิจกรรมเพื่อสร้าง

ความปลอดภัยกับชุมชน ของตนเอง ตามศักยภาพความพร้อมของแต่ละบุคคล เช่น บางคนพร้อมลงแรงด้วยการทำ หน้าที่เป็นอาสาสมัครสายตรวจ บางคนสะดวกให้ข้อมูลข่าวสารเป็นอาสาสมัครแจ้งข่าว อาชญากรรม บางคนสนับสนุนเป็นงบประมาณหรือสิ่งของเป็นสนับสนุนอาหารเครื่องดื่มให้กับ ตำรวจและอาสาสมัครที่ปฏิบัติงาน เป็นต้น ความสำเร็จเรื่องนี้จะเกิดได้จากเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ สามารถดึงศักยภาพของท้องถิ่นมาต่อยอดบูรณาการกับความรู้ความชำนาญของตำรวจ ผลักดันให้เกิดพลังการขับเคลื่อนขยายความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเครือข่ายย่อยสามารถเชื่อมประสาน การทำงานร่วมกันได้พัฒนา การพัฒนาที่เริ่มต้นด้วยความเข้าใจ และเข้าถึงทำให้เกิดความแลกเปลี่ยน เรียนรู้มีการพูดคุยปรึกษาหารือ ระดมความคิดเห็น มีการตัดสินใจเลือกที่จะทำหรือไม่ทำสิ่งใด บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วม การสร้างความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้กับ ประชาชน จะประสบผลสำเร็จและบรรลุจุดมุ่งหมายของการพัฒนา คือ ความยั่งยืน จำเป็นต้อง มีองค์ประกอบสำคัญ 2 ประการ คือ

1. ปรับกรอบแนวคิดการบริหารงานบนพื้นฐานความเข้าใจและเข้าถึง ผู้บริหารใน องค์กรตำรวจเป็นข้าราชการที่มีการแต่งตั้งโยกย้ายบ่อยครั้งผ่านการบริหารงานหลายพื้นที่ อาจ เคยสร้างความสำเร็จกับพื้นที่อื่นมาก่อน จะต้องตระหนักสำนึกอย่างหนักแน่นว่าสังคมชุมชนมี ความแตกต่างหลากหลาย รูปแบบการทำงาน พื้นที่หนึ่งอาจไม่สอดคล้อง หรือไม่สามารถนำไป สร้างความสำเร็จในพื้นที่อื่นได้ รวมถึงการกำหนดนโยบายแบบสำเร็จรูปจากส่วนกลางเพื่อ นำไปใช้กับทุกพื้นที่โดยไม่คำนึงถึงบริบทของสังคม อาจจะไม่สามารถแก้ไข ปัญหาความทุกข์ ร้อนของประชาชนมีความแตกต่างกันได้ ดังนั้นจุดเริ่มต้นของการบริหารงานตำรวจจะต้องยึดถือการมีส่วนร่วมเป็นเครื่องกำกับด้วยการสร้างความเข้าใจภูมิสังคมอย่างถ่องแท้ และ เข้าถึง ประชาชนอย่างแท้จริง

2. มุ่งสู่การพัฒนาแบบพึ่งพาตนเอง การบริหารงานตำรวจแบบดั้งเดิมที่เน้นการปรากฏ ภายเพื่อสร้างความยำเกรงให้โจรผู้ร้าย เมื่อมีอาชญากรรมขึ้นที่ใดจึงต้องเพิ่มกำลังพลตำรวจไป ทุกคราวส่งผลให้องค์กรตำรวจมีขยายตัวเป็นองค์กรที่มีบุคคลากรในหน่วยงานเป็นอันดับสาม ของส่วนราชการทั้งหมดในประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2564) และไม่อาจเพิ่มมากไปกว่านี้อีกได้แล้ว เป็นปัจจัยที่แสดงว่าความสงบเรียบร้อยของสังคมจะเกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืน ต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ชาวบ้านตระหนัก รับรู้ถึงภัยอันตรายด้วยการสร้างภูมิคุ้มกันในตนเอง เริ่มจากการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานให้มี คุณธรรมจริยธรรม การใส่ใจดูแลเด็กเดือนบุคคลในครอบครัวและญาติมิตร และเรียนรู้วิธี ป้องกันตนเองและปกป้องชุมชนจากอาชญากร โดยมีตำรวจเป็นที่ปรึกษาของชุมชน หากรอให้ ตำรวจเป็นผู้ช่วยเหลือหรือปราบปรามฝ่ายเดียว แสดงบทเป็นพระเอกไล่ล่าสืบสวนจับกุมผู้ร้าย ให้หมดสิ้นจากสังคมก็ไม่อาจเป็นไปได้ การสร้างสังคมให้เข้มแข็งเป็นบ้านเมืองที่อบอุ่นน่าอยู่จะ เกิดขึ้นได้ต้องดำเนินการด้วยความร่วมมือระหว่างตำรวจกับประชาชน ส่งเสริมสนับสนุนให้ ชาวบ้านทุกชุมชนมีความรู้เท่าทันป้องกันตนเองไม่ให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม ควบคู่ไปกับการป้องกันปราบปรามอย่างเข้มแข็งของตำรวจ

3. สร้างต้นแบบการเรียนรู้ เมื่อการพัฒนาประสบผลสำเร็จเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง ตำรวจกับประชาชน มีความตื่นตัวสร้างปฏิสัมพันธ์แบบช่วยเหลือเกื้อกูลจน สามารถประกาศเป็นชุมชนเข้มแข็ง

นำอยู่ปลอดภัยจากความร่วมมือร่วมใจของทุกฝ่าย เพื่อเป็น การขยายผลควรตั้งเป็นชุมชนต้นแบบ เพื่อให้ชุมชนอื่นที่ยังมีปัญหาอาชญากรรมคุกคามได้ ศึกษาเรียนรู้ และเป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้กับพื้นที่อื่นในการร่วมต่อสู้กับปัญหาให้บรรลุผล เช่นเดียวกับความสำเร็จที่สัมผัสรับรู้จากชุมชนต้นแบบ

บทสรุป

ศาสตร์พระราชานี้เป็นองค์ความรู้ที่ผ่านการปฏิบัติจริงจนประสบความสำเร็จ ทำให้ สังคมเกิดความสมดุลในทุกมิติทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม สิ่งแวดล้อม ลดช่องว่างของ ความเหลื่อมล้ำ โดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง ใช้ภูมิสังคมของแต่ละพื้นที่เป็นฐานของการ ขับเคลื่อนพัฒนา ดำรงถูกคาดหวังจากสังคม เป็นที่พึ่งพิงแรกที่นึกถึงเมื่อประสบปัญหาความทุกข์ร้อนจากความไม่เป็นธรรม และเมื่อได้ถูกคุกคามจากภัยอาชญากรรม ตำรวจมีหน่วยงาน ทั้งส่วนกลาง และภูมิภาคตั้งกระจายอยู่ทุกอำเภอทั่วประเทศ มีการทำงานที่ต้องสัมผัสกับ ชุมชนอย่างใกล้ชิด เป็นปัจจัยให้ตำรวจต้องทำงานอย่างยืดหยุ่นให้สอดคล้องกับสภาพสังคม โดยปรับประยุกต์หลักปฏิบัติจากศาสตร์พระราชานี้ เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา มาเป็นแนวทางการ บริหารงาน เริ่มต้นตั้งแต่ระดับนโยบาย ควรกระจายอำนาจการตัดสินใจให้หน่วยงานระดับพื้นที่ ได้กำหนดแนวทางให้สอดคล้องกับความต้องการ และศักยภาพของชุมชน กำหนดเป้าหมายมุ่ง ให้ประชาชนพึ่งพาตนเองได้ด้วยการดูแลความปลอดภัยของตนเอง ลดความเสี่ยงจากการตก เป็นเหยื่อของอาชญากรรมมากกว่าให้ตำรวจใช้มาตรการปราบปรามจับกุมเป็นหลัก และสร้าง ต้นแบบแห่งการเรียนรู้จากชุมชนที่ประสบความสำเร็จ การบริหารงานตำรวจต้องมีรากฐานจาก ความเข้าใจสภาวะการณ์ทางสังคมอย่างลึกซึ้ง และขับเคลื่อนด้วยการเข้าถึงประชาชน จึงจะก่อ เกิดการพัฒนาเพื่อสร้างความสงบเรียบร้อยให้สังคมได้อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

กฤษณะโชติ บัวห่อ. “การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ในรายการ ศาสตร์พระราชานี้ สู่การ พัฒนาอย่างยั่งยืน”. **วารสารสังคมศาสตร์**, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ปีที่ 4 ฉบับที่ 1, (2564).

กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, **หลักการสื่อสารและการสร้างสัมพันธ์กับประชาชน**, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ตำรวจ, 2564.

กองยุทธศาสตร์ สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, **ยุทธศาสตร์ สำนักงาน ตำรวจแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561 - 2580)**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ตำรวจ, 2561.

โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ คณิศร เต็งรัง ราตรี ปิ่นแก้ว และวรัญญา เพ็ชรคง. **วิถีชุมชน เครื่องมือ 7 ชั้น ที่ทำให้งานชุมชนง่าย ได้ผล และสนุก**. พิมพ์ครั้งที่ 13. นนทบุรี : สำนักพิมพ์สุขศาลา สำนักวิจัยสังคมและสุขภาพ, 2562.

คณะองคมนตรี. **พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับคณะองคมนตรี**. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2555.

บานชื่น นักการเรือน และ เพ็ญศรี บางบอน. “การพัฒนาที่ยั่งยืน”. **วารสารสิรินธรปริทรรศน์**. ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 (2559).

- พรชนก เทพขาม. **ความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่และนัยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจไทย**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/EconomicConditions/AAA/Inequality_3GiniCoefficient.PDF (2562).
- พระมหามหาวินทร์ บุริสุตโตโม. ตำรวจที่ดี : พุทธปรัชญาเชิงวิเคราะห์. **วารสารพุทธมคค์ ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา**, สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม. ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 (2560).
- สนธยา พลศรี. **การพัฒนาความสามารถของบุคคลและกลุ่ม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์. 2556.
- สิงห์ สิงห์ขจร.. แนวทางพระราชดำริ เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา กับความรับผิดชอบต่อสังคมของ องค์กร. **วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม**. ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 (2558). แหล่งที่มา : <http://e-jodil.stou.ac.th>
- สุธิวรงค์ พงศ์ไพบูลย์. **สาระสำคัญของการนำไปสู่การปฏิบัติของหลักการ เข้าใจ เข้าถึง และ พัฒนา**. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี**. ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (2553).
- สุเมธ ตันติเวชกุล. **ตามรอยพระยุคลบาท...ครูแห่งแผ่นดิน**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559.
- Adrian James. Guidebook on Intelligence Led Policing. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/318661364_Guidebook_on_Intelligence_Led_Policing. 2017.